

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Intervenția puterilor mari.

Sibiu, 17 Martie n.

În cursul săptămânei acesteia, poate chiar astăzi, se întrunesc în Petersburg reprezentanții puterilor mari europene, pentru a se consulta asupra conflictului dintre România și Bulgaria. Și tot în cursul săptămânei acesteia se vor începe și în Londra consfătuirile reprezentanților marilor puteri în chestia mijlocii păcii între beligeranții din Balcani. Puterile mari europene sunt adecă ferm hotărâte să pună odată capăt războiului, pentru că, după cum spunea acum de curând un înalt bărbat de stat al uneia dintre cele șase puteri mari, primejdia unei conflagrațiuni europene e acum delăturată, dar tot mai există neliniștea, agitația în Europa, și acestei stări de nesiguranță încă trebuie să i se pună capăt cu grabire.

Că ce vor hotărâ reprezentanții marilor puteri europene din Londra cam puțin ne privește, poate că numai într-o atâta, într-o cât dispozițiile lor, hotărârile lor, pot să atingă și interesele traților nostri din Macedonia, pentru cari ar fi mare păcat, dacă scăpând de un jug, ar intra în alt jug, în ce privește dreptul lor de conservare și dezvoltare națională. Ne privește însă foarte mult aceea ce se va hotărâ în Petersburg, cu privire la diferendul româno-bulgar, și de aceea toată atențiunea noastră trebuie să fie acum îndreptată spre Petersburg.

Din informațiile culese de prin ziarele mari străine știm, că atât România, cât și Bulgaria, au adresat câte un memorandum amănunțit reprezentanților puterilor mari europene din Petersburg, espunându-și fiecare din aceste două state împinșate punctul seu de vedere, și că România are în Petersburg ca trimis special pe domnul Ghica, mini-

stru plenipotențiar român la Sofia, iar Bulgaria pe dl Danef, presidentul camerei bulgare, cari neîntrerupt conferează cu reprezentanții marilor puteri, căutând fiecare din ei să-i câștige pe partea sa, pe partea țării sale.

În memorandumul Bulgarilor se spune, că Bulgaria e aplicată se acorde o rectificare de graniță României, se distruge fortificațiile Silistrei, obligându-se a nu mai ridica nici când altele, și să dea României și o fașie de pământ, cam zece kilometri din litoralul mării negre, luând angajamente apoi și pentru respectarea autonomiei bisericești și școlare a Arămanilor din Macedonia, dar o rașul Silistra nu-l poate ceda României cu nici un preț.

Guvernul român iarăși, în memorandumul seu, pune greutatea tocmai pe orașul Silistra, și declară, că-i este imposibil se renunțe la acest oraș, considerând actualele schimbări mari din Balcani.

Situația e grea deci din cale afară pentru puterile mari europene, cari vor trebui să afle o astfel de soluție, care să nu fie vătămătoare pentru nici una din țările interesate, ci să le facă, ca amândouă să o primească bună. Afacerea a luat-o în mână ministrul de externe al Rusiei, dl Sazanov, care are un plan gata, comunicat deja cu reprezentanții puterilor din tripla alianță, și se crede, că începute pe temeiul acestui plan de descurcare, pertractările reprezentanților marilor puteri vor duce la bun sfârșit.

Așteptăm cu interes mare dezvoltarea lucrurilor, și ne-ar părea nespuse de bine dacă în curând am putea anunța, că conflictul a fost aplanat cu învingerea punctului de vedere al statului român, întâi, pentru că cazul contrar ar fi o înfrângere, o umilire a regatului român, deci a neamului întreg românesc, al doilea, pentru că înfrângerea s'ar es-

tinde și asupra monarhiei noastre, care din capul locului, cu Germania împreună, s'a pus cu multă energie pe partea României.

Alegerea dela Sasca. În cercul electoral Sasca-montană alegerea de deputat pentru dietă se va face în 31 Martie n. Candidatul partidului național român Dr. Aurel Vlad se află de o săptămână în cerc, primit fiind pretutindenea cu multă însuflețire. Partidul național al muncii a candidat de deputat pe domnul Petru Corcan, prim-pretor pensionat.

Demobilizarea. Atât la noi, cât și în Rusia, demobilizarea s'a început și se continuă.

Dela dietă. Ședința de Sâmbătă a dietei s'a ținut fără nici un incident. Opoziționali, mulțumiți, probabil, cu lecția primită dela contele Tisza în ședința de Joi, nu s'au prezentat la ședință, sub pretext, că e sâmbătoare națională, 15 Martie, și nu vreau să vatem sfînșenia acestei zile mari. Ședința de altcum a fost scurtă de tot. Dieta a luat la cunoștință hotărârile casei magnaților, care ținuse ședințe Joi și Vineri, apoi s'a citit rescriptul regese, prin care sesiunea parlamentară e închisă, și sesiunea nouă e convocată pe 5 Maiu n. Până atunci deci dieta nu ține ședințe.

Din casa magnaților. Joi după amiază la oarele 4 a ținut ședința casa magnaților, pentru a lua în dezbaterile legile votate în zilele din urmă din partea dietei. Le-a acceptat pe toate, fără modificare. Discuție a fost la legea despre regularea salarelor învățătoresci, la care a vorbit P. S. Sa, Episcopul Vasile Hossu al Gherlei, primatele catolice Cserech Lănos, episcopul evanghelic Gyurász, apoi ministrii Iankovich (de culte) și Balogh (de justiție). Asupra discuției vom reveni. A urmat răspunsul prim-ministrului la interpelarea din rândul trecut, adresată în chestia procesului Dézy. Domnul Lukács a spus starea lucrului. Mica opoziție din casa magnaților a atacat cu asprime pe domnul prim ministru, dar majoritatea a luat la cunoștință răspunsul dat. În ședința de Vineri d. a. casa magnaților a votat apoi în general și în special legea electorală, iar Sâmbătă a luat act despre închiderea sesiunii parlamentare prin rescript regese și convocarea noii sesiuni pe 5 Maiu n. c.

cântecul ei fermecător. În *Soro-fu și Lupul* e pilda femeii credule, care dând ascultare linguşirilor și vorbelor frumoase ale lupului, își dă cei opt copii ai săi spre creștere în mâna aceluia, neștiind cu cine are de lucru și numai mai târziu află în ce nenorocire i-a aruncat prin nesocotința ei, dar durere a fost prea târziu. *Boldul ascultător* o povestire prea fantastică, dar în care prevalează conversația vie și plină de spirit; mai ales din punctul de vedere al eserei limbii se recomandă spre citire elevilor din școalele populare.

În *Oglinda pocită* voeste autorul se esplice originea răului și a nefericirii în lume; cum oamenii erau la început cu toții fericiți, cum se iubeau unii pe alții, cum nu vedeau unul în altul decât ce e frumos, iar urâtul și răul le era ascuns. Sufletele erau curate, ochii luminoși, soare, lumină, verdețea și căldură era pretutindenea. Dar născocitorul relelor n'a putut suferi această fericire, ci a căutat a turbura pacea și dragostea de pe pământ prin aceea că și râdea de toată făptura desemnând și schimosind chipul fiștecăruia pe o oglindă mare. Oamenii văzând aceste figuri începură a râde unii de alții. Dar pe când unii râdeau, pe alții îi durea văzându-și fața lor atât de pocită și plângeau. Răsul batjocoritor și plânsul nu erau cunoscute până acum. Monstrul și-a ajuns scopul pe pământ, și cu acest tablou merse și în cer, ca se turbure și acolo liniștea și fericirea. În-

Legea despre salarele învățătoresci.

— Spicuri din ziarul dietei țării. —

(Urmare).

Fiind încheiată discuția generală, se dă cuvântul, în ședința din 4 Martie, raportului Dr. Iosif Siegescu, care reflectează la cele spuse de ceice au vorbit la obiect în ședința premergătoare. Deputatul Vasile Damian îi răspunde următoarele:

„Stimatul condeputat Vasile Damian s'a declarat mai ales în contra calificării, spunând, că calificarea aceasta nu e deamnă de învățători, și că ține de mai bună înaintarea automată. Dar înaintarea automată omoare ambiția învățătorului. E imposibil să nu existe calificare la un stat compus din 32.000 de oameni, pentru că, cum spunem și eri, fără calificare nu ar fi deosebire între învățătorul diligent și cel leneș. (Așa e). Toemai pe dânsul vreau să-l conving, că chiar din punctul de vedere al învățătorilor confesionali e necesar lucrul acesta, pentru că prin calificare vom deștepta zelul în învățătorime, căci dacă știe învățătorul, că deasupra capului său nu atâră nici un fel de calificare, într-o adevăr numai atâta va face și va munci, ca, — cum spunea și domnul ministru eri, — să nu fie alungat.”

A vorbit apoi și ministrul de justiție, Balogh Jenő, răspunzând deputatului Vasile Damian următoarele:

„Stimatul condeputat Vasile Damian cere în prima parte a proiectului seu de rezoluție, deadreptul, ca proiectul de lege să fie luat dela ordinea zilei și guvernul să fie îndrumat să facă modificări corespunzătoare, să facă o nouă împărțire de clase, să facă nouă întregiri. Aceasta, pot să spun cu conștientă liniștită, înseamnă atâta, cât amânarea cel puțin pe câteva luni, poate pe jumătate de an, a realizării speranțelor așteptate cu justă impaciție din partea învățătorilor, ca în fine suma, pe care legislațiunea a votat-o încă în anul trecut, cu ocaziunea votării bugetului, pe seama lor, se o primească, cu începere dela 1 Ianuarie c.”

Crede, că aceasta nu ar fi cu dreptate, de aceea roagă casa, să nu primească această parte a propunerii deputatului Vasile Damian.

Continuă apoi astfel:

„Stimatul condeputat Vasile Damian a propus și aceea în partea a doua a propunerii sale, ca guvernul să fie îndrumat, să inițieze astfel de dispozițiuni legislative, în înțelesul cărora, în școalele elementare de stat, elevii să primească instrucțiune în limba lor maternă. Fiindcă acuma e la

gerii și sufletele dreptilor văzând chipurile părinților, fraților și surorilor lor atât de urâte și schilodite s'au intristat pentru soarta acelor și se întrebau că nu cumva din durere pentru pierderea lor s'au făcut atât de urăți. Tristețea s'a făcut și în ceruri, numai monstrul râdea de toți. Dzeu n'a mai putut suferi această batjocură a acestuia și a sfărâmat oglinda pocită de un vulcan arzător în mijlocul oceanului. Din țandree se desvoltă mii și mii de alți monstri, cari se răboiesc și se nimicesc între sine și cari înghit în urmă și pe urzitorul lor.

O icoană fantastică destul de interesantă ne zugrăvește această povestire, po-trivită pentru a aprinde imaginea vie a copiilor și a le arăta în mod intuitiv, conform priceperii lor, cum s'a născut răul în lume și cum se nimicește prin sine însuși.

Poate fi citită și copiilor în etate mai fragedă.

De conținut moral e și povestirea *Floarea din raiu*, care ajunge ca prin minune pe pământ între mărăcini, cari o invidiau și clevețiau și între astfel de oameni, cari nu i-au cunoscut valoarea ei. În urma răutății și ignoranței a fost tăiată și nimicită, astfel că n'a rămas decât o petală din ea păstrată în cartea de rugăciune a unei fecioare, care singură i-a cunoscut valoarea. Împăratul țării aceleia se îmbolnăvește greu și i se prorocește, că numai cu o frunză a floarei din raiu se poate vindeca, dar nu s'a mai

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinereime.

1. „La Alma”: Povești nouă pentru copii, de *Constanța de Dunca-Schiav*. Cuprinde șapte istorioare, alcătuite anume pentru copii de școală cu scopul de a „adăpa imaginațiunea însetată de bun și frumos a copiilor, a întinde cercul lor de idei și cunoștințe, a le forma inima cu noțiuni de morală și a le deprinde urechia cu o limbă românească curată, elegantă și armonioasă”. Intrucât corespund aceste istorioare scopului indicat de autor, voi încerca a espune în cele ce urmează.

Prima istorioară: *Șoarecele și Fiul său*, e o povestire plină de vioiciune despre un șoarece născut din un neam vechiu pe vârful lui Dawalaghiri, cel mai înalt munte din lume, fapt care-l îndreptățește de a se privi ca cel mai de seamă din neamul său și în îngâmfarea sa de a căuta soție pentru fiul său la cei mai puternici împărați ai lumii. Cearcă la măritul soare, care avea o fată de măritat, dar acesta de origine mai puțin veche ca nobilul șoarece, nu se poate măsura cu el, ci îl îndrumă la nor, care e mai puternic ca el, căci adeseori îi întunecă strălucirea. Nici azi nu-i umblă mai bine, norul îl mână la vântul care cu puterea lui îl împrăștie, vântul la stânca de care se frânge puterea sa; dar și aceasta e fără

putere în fața unui neam de al său, șoarece din muntele Buceciu, care a început a găuri stânca, rămasă până acum nevătămată dela începutul lumii. Șoarecele chinat ajunge deci la convingerea, că numai în familia aceasta înrudită va afla soție vrednică de fiul său, călători deci la Buceciu și aici găsi după dorința inimii sale.

Nunta se sărbă cu multă ceremonie și veselie, tinerii și-au croit un cămin fericit, iar chinezul fericit și-a uitat de vechimea neamului și de palatul său de pe Dawalaghiri, trăindu-se aici la poalele muntelui Buceciu, la rădăcina unui arbore găunos, în elementul său și între ai săi. Povestirea aceasta pe lângă valoarea ei educativă, care constă în combaterea în mod atât de fin a păcatului mândriei, are valoare și instructivă, intrucât autorul însiră o mulțime de cunoștințe geografice despre diferite țări, pe cari, în șirul povestirii plătute și interesante, și le pot însuși cu ușurință copiii.

De o valoare deosebită educativă sunt și celelalte povestiri următoare, ca: *Privighitoarea și împăratul*, lucrată după Andersen, în care se istorisește cum numai vocea naturală a unei privighitorii a putut trezi simțămintele de dreptate și de milă a împăratului chinez față de supușii săi, cum i se deschide inima și ochii spre a vedea suferințele țării și a le leui el însuși, căci curtenii săi îi tănuiau totul. Chiar și moartea i-o alungă paserea măiastră cu

ordinea zilei regularea și sistemizarea competențelor învățătoresci, peste tot nu așa afla cu cale, să se confunde chestia regulării competențelor, care e urgentă, cu o astfel de chestie, care atinge întregul sistem al instrucției populare și aparține chestiilor principiale ale culturii publice." Și de altcundă crede, că ministrul de culte va face propuneri dietei în privința aceasta, deci roagă dieta să nu primească nici această parte din proiectul de rezoluție al deputatului Vasile Damian.

Punându-se la vot, propunerile deputatilor Gisswein și Damian nu se primesc. Proiectele de lege se votează în general și se primește propunerea deputatului Antal Géza.

Proiectul de lege despre regularea salariilor învățătorilor dela școalele de stat se votează pe articole fără modificare. Se începe apoi discuția pe articole asupra celui alt proiect de lege, referitor la învățătorii dela școalele comunale și confesionale. Președintele enunță, că se poate vorbi și acum în general asupra acestui proiect de lege. La cuvântul deputatului naționalist român Vasile Damian și rostește vorbirea următoare:

"Onorată cameră! Proiectul de lege, așa cum îl avem acum textuat înaintea noastră, nu satisface nici pe departe așteptările pe cari le-a legat de el omul cunoscător de raporturile etnografice din țară și de chestia învățământului popular. Anume proiectul numai în § ul 2 conține o dispoziție care restrânge la un an activitatea învățătorilor suplینitori, punând în vedere, ceea ce se vede clar și din motivare, scoaterea din vigoare a instituției învățătorilor suplینți, a căror existență acum e reclamată numai de lipsa de învățători.

Eu, onorată casă, sunt tocmai pentru sistemizarea instituției postului de învățător suplent, pentru că și învățătorul are trebuință de ani de practică, cu atât mai vârtos, că el are să funcționeze în două direcțiuni: pe terenul instrucției și pe al educației. Când iasă din băncile școlii, e numai de 19 ani, și fără a mai face vreo practică, deodată trebuie să funcționeze ca conducător independent al instrucției și al educației. Se știe însă și e fapt, că la orice ocupațiune e necesară practica, cu atât mai vârtos la o ocupațiune atât de grea. Prin aceasta am aduce servicii învățământului deoparte, iar de altă parte s'ar putea face și economisări, ceea ce tocmai pentru împrejurările de acum e de însemnătate, căci cu economiile făcute am putea ajuta școalele.

Cumcă practica e necesară pe orice carieră, că ea e necesară în orice ram al administrației, e lucru asupra căruia nu încape îndoială. Vedem doar, că la toate institutele de învățământ, până sus la academie, chiar și acolo, unde calificarea se face în mod secret, cum se știe, — numai în cazuri foarte rare se întâmplă, că cineva se fie atât de norocos, ca după un an se ajungă profesor ordinar.

Ceialaltii paragrafi ai proiectului de lege se ocupă exclusiv cu regularea competențelor învățătoresci, dar nici regularea planuită nu o realizează în mod unitar, fiindcă nu e la fel, ca a învățătorilor de stat. Dar afară de aceasta nu ajung în același timp, ca învățătorii de stat, nici în clasa de salar, învățătorii cari nu sunt de stat, condiționându-se și dela calificare înaintarea în clasele singurate, în termenul reglementat, și având respectivul să treacă prin două probe de foc, în fața bisericii și în fața judecătorului statului, pentru ași câștiga meritele, cu ajutorul cărora poate înainta apoi în clasele singurate.

găsit nici o urmă a aceleia pe pământ, deci împăratul trebuie se moară. Pe locul unde a căzut floarea, s'a zidit o mănăstire, unde se roagă oamenii pentru păcatele lor, zicând: „Eartă-ne Doamne, că nu am știut ce am făcut".

De o deosebită valoare instructivă e Degetarul de aur și degetarul de fier. E o frumoasă comparațiune între valoarea degetarului de aur, care stă în galantariul unui giuvaergiu, admirat de toți, dar fără a-l cumpăra cineva, și între degetarele de fier, ce le vinde un biet băiat pentru a-și agonisi din vânzarea lor pâinea cea de toate zilele. O fetiță, Elisa, cumpără degetarul de fier dela băiat și face adevărată minune cu el. La școală lucrurile ei sunt cele mai lăudate și premiate. Când ești în viață, cusăturile și broderiile ei au fost cele mai de preț, fala espoziciilor de lucruri de mână, astfel că medalia de aur, cel dintâi premiu pentru lucruri de mână, îl obține fetița cea cu degetarul de fier.

Câtă vreme degetarul de aur a adus la nenorocire mai multe ființe, degetarul de fier a adus fericirea casnică a Elisei, atelierul întemeiat de ea, sub firma „La degetarul de fier", pentru cusături românești e cel mai cercetat și chiar în străinătate dantelele, broderiile și costumele românești, dela această firmă sunt cele mai căutate. Din conținut se vede, că povestirea de față e foarte instructivă și potrivită îndeosebi pentru fetițele anului al 4-lea, 5-lea și al 6-lea din școalele populare.

Proiectul acesta mai are însă, on. casă, și un alt mare avantaj, întru cât el afară de libertatea învățătorilor, restrânge în mare măsură și dreptul autonom al bisericii, drept asigurat prin legi. Restricția aceasta a libertății învățătorilor și a bisericii culminează mai cu seamă în paragrafi 7, 10, 11, 15, 26, și 28.

E cunoscută importanța mare ce o are învățătorul popular, atât asupra individului, cât și asupra soartei întregii țări. Și fiind cunoscute și piedecile pe cari le pune în această direcție art. de lege XXVII din 1907, trebuiau luate în acest proiect astfel de modificări, cari să fi schimbat dispozițiile fundamentale ale articolului de lege amintit. Experiența de până acum ne dovedește prin exemple nenumărate, că în urma proiectului original n'a rezultat progres, ci numai regres. De cinci ani de când e în vigoare legea apponyiană, numărul școlilor în loc s'a crească a scăzut. Deși s'au înființat de atunci încoace aproape 7000 de școli de stat, totuși cu sfârșitul anului 1901—11 sunt cu 3—4 școli mai puține decât în 1906—07. Faptul acesta se explică din împrejurare, că în proporția în care a crescut numărul școlilor de stat, în aceeași proporție a scăzut numărul școlilor confesionale. Dacă această lege școlară va mai rămânea încă în vigoare, nu va mai rămânea nici o școală confesională.

De aceea, nu era nici o trebuință de indemnul stimatului condeputat Antal Géza, ca guvernul să se silească a închide școalele slabe confesionale, și acolo, unde statul contribuie cu ajutor mai mare la salarizarea învățătorilor confesionali, să statifice școalele. Căci cum se vede din date, se continuă din greu cu statificarea. E evident deci, că art. de lege 27 dela 1907 ne-a făcut să mergem îndărăt, și că tocmai acum, când între împrejurările actuale politice, pentru câștigarea celui mai înalt drept cetățenesc legea cere ca condiție cetitul și scrisul, datorința guvernului și a casei ar fi, ca să contribuie la înmulțirea numărului școalelor, nu la împuținarea lor. Căci așa cred, că cam la 500 de mii se urcă numărul copiilor neumblători în școală, și astfel încă de 4-5000 de școale ar fi trebuință, ca se poată fi pusă în practică obligativitatea de a cerceta copiii școala. Avem marea datorință de a grijă, ca generațiile, cari ies din cei 500,000 de copii neinstruiți, să nu-și piardă drepturile cele mai înalte politice. Statul, organele sale executiv, cum ar putea eși din situația aceasta tristă? Numai așa, că înmulțesc numărul școalelor. Dar între împrejurările date, când raporturile materiale ale statului nu o permit aceasta, cum să poată înmulți numărul școalelor? Așa, că trebuie rupt de tot cu aplicarea dispozițiilor severe din legea școlară, fără a se mai urmări tendința de a închide școlile confesionale, și ajutând bisericele, cari contribuie cu mijloace materiale și intelectuale la susținerea școalelor. Trebuie se detragem organelor administrative și de stat, posibilitatea volniciei și a abuzării de puterea lor, atunci, când pot să închidă școale după voia lor și pot acorda ajutor de stat ori îl pot denega, după voia lor. Trebuie se punem capăt agitației îndreptate în contra școalelor confesionale.

Am înșirat aici, în fața casei, număroase cazuri, fără a fi văzut vreun rezultat. Organele statului agitează și astăzi în ședințele reprezentanțelor comunale în interesul sistării școalelor confesionale. În comuna Luncoiu de sus, inspectorul de școale a propus în ședința reprezentanței comu-

limba în care e scrisă, e plăcută, stilul viu, conversația atrăgătoare.

Prin felul viu al descrierii se dă un deosebit impuls spre hârnicie și muncă și îndeosebi spre iubirea lucrurilor de mână românești. Virtutea modestiei de asemenea e bine scoasă la iveală, arătându-se neprețuitele ei roade.

Din cuprinsul acestor istorioare ne putem convinge, că sunt potrivite pentru a fi citite în școalele noastre populare, dar îndeosebi în clasele mai superioare ale acestora.

După cuprinsul istorioarele: *Scroafa și Lupul* și *Floarea din raiu*, ar putea fi citite cu succes și elevilor sau elevelor sub 10 ani, dar fac greutate înțelesului privitor la limbă. Dar în general luat, limba e prea încărcată de neologisme și cuvinte străine, cari numai prin explicări din partea învățătorului sau adnotări — la o eventuală nouă edițiune — ar putea fi înțelese de copii. Stilul în genere e viu și atrăgător, felul de conversație concis și ușor, produce plăcere și desvoltă interes la citit. Valoarea morală, educativă, e incontestabilă. Înlocuite cuvintele cele străine și grele de înțeles prin altele populare și obișnuite în uzul vorbirii de toate zilele, ar ridica valoarea educativă și instructivă a acestei cărți și ar putea fi citită cu mai mult folos în școalele populare.

(Va urma).

nale înființarea unei școale comunale, cu toate că confesiunea avea edificiu corespunzător, dar ajutorul cerut pentru întregirea salariului învățătoresc i se denegase. Inspectorul de școale a spus reprezentanței comunale, că dacă face școală comună numai cu 100 coroane va contribui comuna la salariul învățătoresc, iar restul de 900 coroane va fi acoperit din ajutor de stat. În comuna aceasta sunt mulți analfabeti, și în ședința un țăran sărac a spus următoarele: „Domnilor, eu nu înțeleg lucrul acesta. Noi cerem numai 500 coroane întregire pentru școala confesională, și acum ne înbiiați cu 900 coroane". Și a ajuns la concludiunea, că acesta nu poate fi lucru curat, dacă și se oferă mai mult decât ceri!

Pe învățătorii confesionali îi ademenește se treacă la școala comună, unde e salar mai regulat, și cu toate că nu sunt calificați spre a propune limba maghiară, ba ce e mai mult, au fost dificultați până au funcționat la școale confesionale, fiindcă nu pot arăta progres în limba maghiară, totuși îi așază, fără calificăție, în astfel de comune, unde limba de propunere e cea maghiară! Contrar hotărârii reprezentanței comunale, ca susținătoare de școală, stabilește limba maghiară ca limbă de propunere, chiar și acolo, unde nu s'a cerut alta, de es. ca în Treștia, decât ca pe lângă limba maghiară să se predea și cea română, barem în două ore pe săptămână. A împedat și aceasta, n'a permis lucrul acesta, deși, cum se spune, concursul în acest înțeles a fost publicat.

(Va urma).

Sașii de astăzi și de altădată.

Domnii deputați sașii din camera ungărilor s'au simțit atinși de cuvintele deputatului naționalist român Dr. Ștefan C. Pop, referitoare la tratarea Sașilor cu Românii, aici pe fundul regiunii, și prin graiul dlui Dr. R. Schuller s'au apărut în ședința din 7 Martie n. în contra acestor „atacuri". Domnul Schuller a spus, vorbind în chestie personală, după ce domnul deputat Dr. S. C. Pop, se provocase la dansul, următoarele:

„Stimatul domn deputat spusese (în vorbirea rostită în ședința din 6 Martie n. a dietei) între altele, că Sașii, la intrarea lor, ar fi luat pământ dela frații români și că frații români au devenit sclavii lor, prin urmare nu e mirare dacă Sașii sunt mai avuți, mai culți.

Onorată cameră! Observ numai atâtea, că noi n'am primit pământ românesc ci pământ regesc. (Așa e!) și acest pământ regesc era, după documentele de pe atunci, desertum, prin urmare nu erau Români pe acest pământ. (Așa e!) Ce se atinge de sclavie, peste tot numai atâtea e adevărat, că Românii nu aparțineau celor trei națiuni, cari după dreptul public al Ardealului formau statul ardelensc. Iar dacă cineva întrebuințează astfel de raporturi istorice, cari corespundea ordinei de drept de pe atunci, și probabil că și concepției de drept de pe atunci, pentru a răsfira ură în prezent, dovedește la tot cazul, că nu e prea alegător în mijloacele de agitație. (Așa e!)

Ce ne privește în special pe noi, Sașii, starea lucrului e aceea, că noi cu mâni cu picioare ne-am împotrivit, ca Românii să se așeze peste tot pe pământul săsesc, așa de mult doream să nu ni-l facem sclavi! Acestei împotriviri a pus însă capăt Iosif II, care tocmai în interesul Românilor a decretat concivitatea pe pământul săsesc. De altcundă constatarea, că noi niciodată nu ne-am înăvuit din sudoarea altora, ci din contră, modesta avere pe care o avem, ne-am câștigat-o cu astfel de însușiri, pe cari le au recunoscut până acum todeauna și alții: prin sânguință, cruțare și tresvie. (Așa e!) Și dacă a mai tras cineva foloase din aceste însușiri, în prima linie sunt Românii, a căror cultură și desvoltare economică nici unde nu se află pe un nivel atât de înalt, ca acolo, unde au trăit cu noi împreună, pentru că cultura noastră, basată pe temeiuri democratice, pare a fi fost peste tot acomodată pentru a educa și societatea lor, organizată democratic. Faptele contrazic deci în mod direct afirmărilor domnului deputat Ștefan C. Pop.

Încă ceva îmi mai iau voe să observ, și anume, că există contraste între noi și între Români, precum în toate lucrurile omenești există contraste, dar până acum totuși am grijă, ca aceste raporturi să nu treacă în dușmănie. (Aprobări.) După cum știu eu, număroși conducători români pun asemenea pond pe raporturile bune dintre noi. La tot cazul declarăm, că pe calea, care produce ură, noi nu vom urma pe domnul deputat Ștefan Pop Cicio, și nici pe altcineva, (Ovațiuni. Aplaude) pentru că aceasta stă în contrast cu obiceiurile noastre culturale". (Aprobări. Aplaude. Oratorul e feliicitat.)

Așa dară nu noi avem motiv să ne plângem, ci Sașii. Nu ei ne-au făcut nouă nedreptăți în trecut, ci noi lor, atunci când

am năvălit asupra lor și ei nu voiau să ne primească cu nici un preț pe pământul săsesc. Dar a venit Iosif II și a decretat concivitatea! Rămâne acum în sarcina dlui Schuller să lămurească chestia, cum s'a întâmplat, că cu toată împotrivirea lor, noi totuși ne aflăm pe fundul regiunii, cu ei împreună, și ne aflăm și pe vremea lui Iosif II, în număr atât de însemnat, încât acest drept și înălțat împărat s'a văzut îndemnat să iee măsuri, ca Sașii să nu ne mai trateze ca pe niște sclavi. Iar aceea ce vrem să constatăm noi de astădată, este numai, că înainte cu 50 de ani, alți Sașii, poate tot atât de cuminiți ca dl Schuller, erau de altă părere și recunoșteau, că întru adevăr nedreptate ni s'a făcut în trecut din partea lor. Când s'a pertractat adecă în dieta Ardealului, ținută în Sibiu la anul 1863, proiectul de lege despre egala îndreptățire a națiunii române cu celelalte trei națiuni ale Ardealului, în numele deputatilor sașii din dieta aceea, deci în numele întregii națiuni săsești, deputatul Trauschensfels a făcut în ședința din 26 August a dietei următoarele declarațiuni:

„Înaltă casă! Propășirea genului omeneșc pe calea desvoltării sale spirituale și morale să manifestează de sigur și prin necontestabilul fenomen, că înguste diferințe de caste, că separațiunile scutite prin privilegiu, aceste eredități din secole trecute, cari țin despărțiți pe oameni de oameni, pe națiuni de națiuni, dinaintea spiritului timpului modern tot mai mult să nimicească și pier.

Îmi iau voie a semnifica acest fenomen, ca pe un caracter de propășire generală, morală și intelectuală a genului omeneșc, de oarece nu poate fi îndoială, că acela e numai rezultatul acelei conștiințe, ce să lătește tot mai departe și devine tot mai generală, a conștiinței adecă despre demnitatea ce locuiește în om ca om și despre îndreptățirea umană ce rezultă de aci.

Conștiința cea clară a acestei demnități și a îndreptății deduse de aici este însă peste tot cea dintâi și cea mai de lipsă cerință pentru nobilizarea omului și a națiunilor și popoarelor, ce constau din oameni.

Nu mai această conștiință poate scuti pe individul și națiunile întregi de o direcțiune, care această nobilitate dăruită de Dumnezeu gândului omeneșc o degradează și o întina. Numai această conștiință dă garanță sigură pentru ascultarea eternelor legi ale moralei.

Înaltă casă! Problema cu care e să reînțepem noi activitatea legislativă a Transilvaniei, deșteptă în mine, fără voe considerările premerse. Noi voim să dăm națiunii române din Transilvania o patrie, în care ea până acum a fost numai suferită. Voim să dăm patrie cu drept deplin de indigenat ambelor ei confesiuni, dintre cari una n'a fost recunoscută în autonomia sa, ceeaaltă a fost numai suferită. Făcând așa sevărsim numai un act al dreptății.

Au trecut deja 232 de ani, decând națiunea ungărilor, săcuască și săsască din patria noastră convenită, spre ași garanta prin jurământ solemn cele mai sacre drepturi de oameni și națiuni, adecă libertatea credinței, susținerea constituțiunii și siguritatea proprietății.

Sunt 232 de ani, decând se înființă uniunea între Ungurii, Sașii și Sașii din Transilvania, la anul 1630!

Înaltă casă! Națiunea Românilor astăzi încă mai e exclusă din această legătură frățască, deși fiii aceleia au purtat cu sinceritate, au împărțit cu sinceritate toate suferințele acestei patrii cu noi, deși puține jugăre de pământ cred că sunt în Transilvania, cari să nu le fi udat ei cu sudoarea, cu sângele cel mai bun al inimii lor. După părerea mea, e numai un act al dreptății, ca acum, după ce sistema feudală care îi împedecă până la anul 1848, s'a șters în Transilvania, națiunea română și confesiunile ei să se primească în această legătură frățască. După părerea mea e numai un act al dreptății, dacă națiunile române, dacă religiunii gr. ort. îi vom deschide în patria noastră cea mai deplină îndreptățire egală cu celelalte națiuni și religiuni ale Transilvaniei, încense cu legătura uniunii. Cred, că vorbesc tocmai în sensul și spiritul tuturor acelor cari se țin de națiunile și religiunile foste până acum pe deplin îndreptățite, dacă, dând fraților români mâna frățască, îi vom încredința în numele acelor, că-i bineventăm din inimă în legătura noastră frățască și că ne înținem de cea mai sfântă datorință de a le face de aci încolo dreptate în toată privința, nu numai pentru de a șterge nedreptatea timpurilor trecute, ci și pentru că numai prin aceasta vom putea întemeia pe calea cea mai sigură concordia cea atât de trebuincioasă patriei noastre, și iubirea frățască între națiuni și prin aceasta înflorirea și fericirea iubitei noastre patrii!" (Bravo, Vivat, Să trăiască).

Așa vorbeau cu noi și despre noi Sașii de altă dată. Confrontați ceterorii vorbirea aceasta, rostită înainte cu 50 de ani în dieta Ardealului de deputatul sas Trauschensfels,

cu vorbirea din 7 Martie c. a deputatului sas Dr. R. Schuller, și facă-și singuri comentariile.

Noi ne dispensăm de sarcina de a le face.

Condițiunile de pace.

Statele aliate balcanice au înaintat puterilor mari europene condițiunile sub cari sunt aplecate să lege pace cu Turcia. Ele sunt următoarele:

1. Oștitiile să se continue până la încheierea păcii, deci să nu se lege nici un armistițiu.

2. Ca basă a tratativelor de pace puterile mari să iee propunerea prezentată mai înainte reuniunii ambasadurilor din Londra, adică: stabilirea graniței Midia-Rodosto, cedarea peninsulei Galipoli, cedarea celorlalte teritorii de vest, în posesiunea statelor aliate balcanice, cu excepțiunea Albaniei, ale cărei granițe le va stabili, împreună cu modul de organizare, conferința reuniunii ambasadurilor.

Statele aliate balcanice cer cu toată hotărârea ca orașele Adrianopol și Scutari se fie predate lor, înainte de încheierea păcii, și anume: Adrianopolul Bulgariei, Scutari Muntenegrului.

3. Insulele egeice, împreună cu insula Creta, se treacă în proprietatea Greciei.

4. Statele aliate balcanice cer despăgubire de războiu, a cărei sumă are să fie stabilită înainte de încheierea păcii.

5. Pe seama creștinilor cari rămân și pentru mai departe supuși ai Turciei, asigurarea drepturilor lor naționale și religioase.

Se scrie, că aproape toți reprezentanții puterilor mari din Londra au declarat de *esagerate* aceste pretențiuni ale aliaților balcanici.

Act de donație.

Actul, prin care domnul D. A. Sturdza, marele bărbat de stat al României, a pus la dispoziția „Academiei Române” fundațiunea de 100 mii de lei, despre care am făcut pomenire în numărul trecut, e de următorul frumos cuprins:

„Din copilărie am învățat în casa părintească credința creștinească, iubirea de muncă și devotamentul către țară. Aceste temelii ale vieții mi-au fost așezate de părinții mei, a căror viață era pildă vie pentru noi, copiii lor.

Iubirea de muncă și de ordine în viață a fost dezvoltată în noi fără încetare.

Datoriile către țară s-au sădit în noi prin tot ce auziăm, ce vedem și ce învățăm.

Am terminat învățăturile secundare la München, iar pe cele superioare la diferite universități germane, unde m'am folosit de cunoștințele primite dela profesori învățați, apostoli ai adevărului, ai binelui și ai științei.

Astfel pregătit am putut ajuta pe fruntașii țării la lucrarea cea mare a Divanurilor ad-hoc, care a pus temelii renașterii și a dezvoltării patriei noastre.

Una din instituțiile patriei, în care mai îndelungat am lucrat și de care mai strâns am fost legat, este Academia Română, menită a conduce și a desvolta cultura neamului nostru. Sunt 42 de ani, de când am fost ales membru și aproape 30 de ani, de când bunăvoința colegilor m'a onorat cu în-sărcinarea de secretar general.

Pentru a ajuta și în viitor Academia Română în activitatea ei, fac acestei Instituții, în ziua împlinirii vârstei mele de optzeci de ani, la 25 Februarie 1913, donațiunea unui fond de lei 100,000 (una sută mii) în efecte de rentă 4 la sută amortibilă din 1905 convertită, Emisiunea de 424.613,000 lei cu couponul de 1 Aprilie 1914 și anume:

Lei 70,000 (șaptezeci mii) în 14 bucăți de câte 5000 lei,

Lei 30,000 (treizeci mii) în 60 bucăți de câte 500 lei.

Această donațiune va forma un fond inalienabil cu numele: „Fondul Dimitrie A. Sturdza”.

Venitul acestui fond va fi întrebuințat de Academie precum urmează:

1. Conform regulamentelor Academiei pentru fondurile cu destinațiune specială, se vor reținea 1 la sută pentru fondul pensiilor

funcționarilor și 15 la sută pentru cheltuielile generale ale Academiei.

2. Restul venitului va fi întrebuințat în două perioade alternative de câte patru ani, în modul următor:

a) În patru ani consecutivi se va constitui o bursă pentru studiul agriculturii și al științelor agrare la școlile speciale și la universități în Germania, fiind adânc convins că întărirea materială și culturală a unei țări atarnă dela înălțarea vieții ei agricole.

Bursa va fi dată și bursierul va fi supraviețuit de comisiunea și după regulamentul burselor date de Academie din fondul Adamachi.

Bursierul va fi român, fiu de părinți români, care va fi absolvit învățământul secundar în țară și ai cărui părinți nu vor avea stare materială îndestulătoare pentru a susține cheltuielile studiilor lui superioare în străinătate.

b) În ceealaltă perioadă de patru ani venitul va fi întrebuințat de Academie pentru îmbogățirea colecțiilor de istorie națională: manuscrite, documente, monete, portrete, hărți geografice și altele de acest fel.

Rog Academia Română să primească această donațiune, în dorința ce am de a continua să ajut perpetuu activitatea ei pentru întărirea și înălțarea culturii neamului nostru românesc.

Făcut în București în 25 Februarie 1913.
(ss) D. Sturdza.

NOUTĂȚI.

Cursurile „Asociațiunii”. Eri, Duminecă sara, la orele 5, a vorbit în sala festivă a muzeului „Asociațiunii”. În fața unui public număros, domnul *Asc. Crișanu*, prof. seminarial, despre „fizica în dezvoltarea ei de azi”, iar dăoara Dr. *Eleonora Lemeny* și-a continuat conferința despre „drama clasică franceză”. Dăoara E. *Piliș* a cetit apoi mai multe poezii, fiind viu aplaudată.

De optzeci de ani. Sâmbătă a împlinit anul 80-lea al etății baronul *Fejérváry Géza*, fost ministru prezident, iar acum căpitan de gardă pe lângă Maiestatea Sa, Monarhul nostru. Cu prilejul acesta Maiestatea Sa i-a trimis, drept cadou, o statueta de bronz, reprezentând pe Maiestatea Sa. Bătrânul și credinciosul ostaș a primit apoi felicitări din toate părțile.

Călătoria moștenitorului de tron. Arhiducele Francisc Ferdinand și soția sa au sosit Sâmbătă în 15 Martie la Miramare. Moștenitorul de tron va merge pe la începutul lui Iunie în Germania, pentru a reprezenta pe monarhul nostru la jubileul împăratului Wilhelm.

Impotriva serviciului militar de trei ani. Pe ziua de ieri, Duminecă, s'a convocat în Panteonul din Paris o adunare, în care profesorii și studenții Sorbonei aveau să protesteze contra serviciului militar de trei ani. Serviciul acesta este îngreunător în deosebi pentru tinerimea studioasă.

Neînțelegerile aliaților continuă. O știre din Paris spune, că Sărbia și Grecia s'au înțeles între sine, să nu cedeze Bulgariei nici o palmă de loc din teritoriul turcesc cucerit de armele sârbești și grecești.

Dela „Asociațiune”. În urma apelului adresat de comitetul central întregii obștie românești, în special institutelor noastre financiare, ca să se înscrie membri la „Asociațiune”, aducem la cunoștință că până la data de față au răspuns acestui apel, înscriindu-se membri fondatori cu taxa de K. 400 — 1. „*Crișana*” în Brad, 2. „*Poporul*” în Săliște, cărora le exprimăm și pe această cale mulțumita comitetului „Asociațiunii” și rugăm și pe celelalte bănci și pe toți cei ce pot aduce jertfe pe altarul culturii noastre naționale să nu întârzie a se înscrie în șirul membrilor fondatori cu taxa de 400 K. — sau membri pe viață cu taxa de 200 K. — cari se pot achita, eventual, și în rate de câte 100 K. Sibiului, în 14 Martie 1913. Biroul Asociațiunii.

Amnestie refuzată. Intr'o telegramă trimisă la Petersburg, scriitorul Maxim Gorki declară, că nu primește amnestia, care i-ar face cu putință întoarcerea în patrie. Gorki scrie, că având în vedere împrejurările din Rusia, preferă să rămână în străinătate.

Știre aviatică. Terreyon, aviator parisiian, s'a ridicat în Versailles pe un monoplan Blériot la o înălțime de șase mii de metri. Sborul a durat 1 oră și 7 minute. Astfel aviatorul a bătut recordul de înălțime, stabilit de Garros, care se înălțase la 5620 metri.

În memoria ziaristului. Renumitul publicist englez *Stead* s'a nenorocit cum se știe, în catastrofa Titanicului. Un comitet, sub protectoratul reginei Alexandra din Anglia, dorea să ridice o statuie marelui apostol al păcii. Planul acesta a fost modificat în timpul din urmă, și adică: în amintirea lui *Stead* se va clădi în Londra un azl pentru femeile și fetele muncitorilor.

Nenorocire mare. Se anunță, că pe la-cul Scutari s'a întâmplat o mare nenorocire. O barcă, în care se aflau 65 de femei, 3 copii și 4 so'đați, plecați din Albania spre Muntenegru, a fost surprinsă de o furtună grozavă și s'a scufundat. Toate persoanele din barcă s'au înecat.

Indiferentism condamnat. Ni se comunică, că la sinodul protopresbiterial ordinar al tractului Cluj, convocat pe 28 Februarie, dintre 36 membri nu s'au prezentat decât 13, și astfel sinodul nu s'a putut ține. Nu avem cuvinte destul de aspre pentru a condamna acest indiferentism și ușurătatea, cu care la noi primesc oamenii se fie aleși în corporațiunile, la ale căror ședințe apoi nu iau parte.

O îngropăciune. În comuna Kadarkut, din comitatul Somogy, a răposat băeatul unui cărciumar evreu. Rabinul, chemat din orașul vecin, a scăpat trenul și n'a venit. Părinții răposatului voeau să îngroape băeatul fără ceremonie preoțească. Atunci preotul reformat din comună s'a prezentat în ornate bisericesti și, cu învoirea părinților, a făcut serviciul divin obișnuit la înmormântări, rostind și o cuvântare funebrelă. După înmormântare i s'a oferit preotului un onorar respectabil; preotul însă l-a refuzat.

Listă și listă. Într'un ziar, cunoscut de altfel ca cel mai șovinist între publicațiunile periodice din Budapesta, aflăm următoarele: În restaurantul hotelurilor de pe malul Dunării se găsesc, pe lângă listele de bucate în limba maghiară, și liste scrise în limba franceză. Aprobăm (zice șovinistul nostru) faptul acesta, din considerare la străinii cari vizitează Budapesta, și aducem laude hotelierilor; însă de altă parte nu putem lauda împrejurarea că *aceleași* bucate pe lista franțuzească sunt mai scumpe, decât pe lista ungurească, și anume cu câte 60 — 80 de bani. În așa fel, se înțelege, este cam greu a sporii circulațiunea străinilor în capitala urgară, termină același ziar. — E de dorit, ca prevederea și cuminițirea confratelui să nu fie de durată prea scurtă, ci să-și facă drumul și mai departe în ori ce chestiune de importanță pentru viitorul țării.

Regele între culegători. Alfonso, regele spaniol, s'a prezentat Mercuria trecută în tipografia unui ziar din Madrid, ca să vadă cum se tipărește o gazetă. S'a interesat de toate lucrurile din tipografie, și mai, ales de mașina de cules. Cu fiecare dintre culegători s'a întreținut câteva minute. Unul dintr'înșii a cules vorbele: „Trăiască regele democrat!” Regele Alfonso, a mulțumit pentru atențiune și, drept amintire, a dus cu sine șirul cules.

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu, pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriașilor s'bien, au mai dăruit: delegații conferenței învățătorilor români, ținute în Cluj, dăii Clement Grivase, director școlar (Năsăud), Mihail Crăciun învățător în Hodoș (comit Caraș-Severin), Teodor Mureșanu, învățător în Blaja (Sălaj) și Constantin Liuba, învățător (Lugoș), fiecare câte 1 cor.; Emil Pinciu, sodal pardositor (Rășinari-Orăștia), 70 bani, Maria Joandrea u. Lechințanu, în amintirea soțului său Toma, econ., 1 cor.; Ioan Imbăruș, învățător (Sibiul), cu prilejul botezului fiului său Liviu, cor. 1-20 și Teodor Muica, paroh (Erdő-Sângeorgiu), 1 cor.

Intrunirea foștilor colegi. Un plan interesant voese să realizeze bărbății republicii franceze, cari în 1876 au trecut examenul de bacalaureat la liceul din *Bar-le-duc*. Au de gând să revină pe câteva momente clasa lor de odinioară astfel, că se vor întruni pe un ceas în sala de învățământ, unde fiecare dintr'înșii are să-și ocupe locul cel vechi din bancă. La catedră vor veni foștii profesori, unul după altul, și vor ține, după putință, prelegeri ca și în vremile dispărute. Unul dintre elevii acestei clase este însuși *Poincaré*, care cum se știe a făcut o carieră frumusească și este astăzi presedinte al republicii. *Poincaré* a primit cu deosebită plăcere planul foștilor săi colegi și a promis, că va veni la întâlnire și își va ocupa locul avut în școală. Se mai comunică, pentru liniștirea bătrânilor școlari, că domnii profesori nu le vor da întrebări prea grele; căci s'ar putea întâmpla, ca însuși dl *Poincaré* să rămână dator cu răspunsul și să obție o notă slabă.

Răsunarea cerșitorului. În Praga a murit un cerșitor cunoscut în tot orașul. În hainele sale sdremtoase s'a găsit un testament, în care cerșitorul face următoarele dispozițiuni: Din averea mea să se dea 500 de cor. proprietarului de case X. la care câte odată am găsit adăpost într'o cămară fr'guroasă, 200 de cor. femeii N. care mi-a dat când și când o cămașă spălată; alte 200 cor. poliștului care m'a arestat pentru cerșitorie; 25 de cor. las familiei Y, care de câteori i-am cerut milă, totdeauna m'a aruncat pe scară — și așa mai departe. Ceea ce pare cam curios, e faptul, că cerșitorul n'avea nici o avere; ear „testamentul” și l-a scris de aceea, ca să năcăjască persoanele, asupra cărora n'a putut să-și răsbune în viața pământească.

Sufragetele sunt neobosite. Din Londra se vestește, că luptele sufragetelor nu dispar dela ordinea zilei, ci se poartă cu stăruință și cu mult temperament. La o adunare, ținută Marți în Nottingham, discuția a degenerat în bătaie. Publicul nu voea să asculte pe dăoara *Kenny*, care era prezidenta întrunirii, ci a provocat un șgomot asurzitor, a aruncat rachete, ba s'au dat și câteva pușcături de revolver. Domnișoara prezidentă, însoțită de statul său major, a scăpat cu multă greutate pe o ușă laterală.

Femeea marocană. Dăoara *Alice Lagey*, care a trecut doctoratul și a petrecut mai multă vreme în Maroc, a publicat zilele acestea câteva știri de interes despre colonia sudică franceză. Chestiunea negoțului cu sclavi, scrie dama franceză, există și astăzi în Maroc. În anumite piațe din orașele marocane se țin de trei ori tărșuri pe săptămână. În corturi mici sunt aduși spre vânzare copii, femei, bărbăți și babe. Vânzarea se face prin licitare. Cumpărătorii cercetează dinții, părul, pielea și țărșia sclavilor. Prețurile sunt foarte variate. Un bărbat de 24 de ani costă cam 70 de coroane. O fată între 10 și 20 de ani este vândută uneori cu 500—700 coroane. Copiii mici nu au aproape nici o valoare. Femeea, care știe fierbe, e vândută cu 300 coroane, câteodată și mai scump. A patra parte din preț să plătește ca dare în cassa sultanului de Maroc. Soartea sclavelor nu este firește de invidiat. Există haremuri, ale căror ziduri cuprind 400 de femei, ba chiar și mai multe. Ori care negustor, fie cât de neînsemnat, are cel puțin 20 de femei. Monogamia se practică numai la omul, care n'are nici un ban. Sultanul ține harem atât în Fez, cât și în alte orașe. În toate haremurile sultanului se găsesc permanent cam trei mii de femei, care costă o sumă uriașă de bani. Sunt păzite de eunuci și pedepsite mai ales cu bătaie: dela 25 până la 100 lovituri cu bastonul. Bătaea dată de mâna sultanului este un deosebit favor. În asemenea împrejurări nu este mirare, că sinuciderile sclavelor sunt foarte dese.

Poșta ultimă.

Insultarea României.

În ședința de Joi a camerei bulgare, un deputat cu gură nespălată a adresat interpelație guvernului, dacă e adevărat, că a promis cedare de teritoriu României, la adresa căreia marele patriot bulgar a avut numai vorbe de insulte, drept recunoștință, că România i-a dat posibilitatea de a ajunge membru al unui parlament independent bulgar. Acest *Spizarevsky*, (așa se numește dumealui) a prezentat și o rugare a celor 19 comune, cari sunt destinate se treacă în proprietatea României, și cari protestează în contra „aroganței României” și „cu scârbă să gândească la posibilitatea de a ajunge în sclavie românească, obicinuie fiind până acum cu libertatea”.

Marele orator a declarat apoi cu voce puternică, care sigur s'a auzit și la București, că de bună voe Bulgarii nu dau nici o palmă de loc din teritoriul bulgăresc. (Sigur, că doară nici Grecul nu se duce la temniță de bună voe!)

A răspuns ministrul-president bulgar *Geșov*, protestând în contra tonului interpellantului și în contra expresiilor neaparlamentare întrebuințate de el. În meritul chestiei spune, că pe seama Aromânilor din Macedonia a promis autonomie bisericască și școlară, a promis apoi derimarea fortificațiilor dela Silistra și cedare de un mic teritoriu, — alta n'a promis. Asupra diferendului se vor pronunța acum marile puteri, în cari Bulgaria poate să aibă toată încrederea. Guvernul are speranță, că puterile vor afla o formulă, care nu numai pentru acuma să reguleze chestia, ci se facă pentru totdeauna imposibilă îndușmănierea acestor două state, cari au trăit până acuma în raporturi de bună prietenie.

Răspunsul a fost luat la cunoștință.

Nr. 146/1913.

(72) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc din comuna bisericească **Vârtop**, se escrie concurs cu termen de **15 zile** dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt: 800 coroane solvite în rate lunare anticipative din cassa bisericească, iar pentru restul până la 1000 cor. i se dă în folosință pământul numit la „Sonești”.

Cvartir în natură și 1 stângin lemne de foc.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu în termenul arătat îndatându-se concurenții a-se prezenta în o Duminecă sau sârbătoare la biserică, spre a cânta, și a face cunoștință cu poporul.

Abrud, 25 Februarie 1913:

Oficiul protopresbiterial român gr. or. al Abrudului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 141/1913.

(70) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III. **Porcurea** prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima apariție în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt cele fasonate în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul deschis, iar concurenții să se prezinte în parohie, — cu prealabila știre a protopopului, — pentru a face cunoștință cu poporul, a cânta și cuvânta.

Geoagiu, 22 Februarie v. 1913.

Oficiul protopresbiterial al tractului Geoagiu în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Mâncări de post!!!

La băcănia N. ONIȚIU, Sibiu.

Ofer onoratului public român din loc și jur cele mai alese mâncări pentru postul sfințelor Paști:

Pești marinați în diferite gusturi, heringi baltici și marinați, ruși (muscani) și anguila marinată, icre roșii excelente de Odessa, icre negre, sardine sardene, pastravi de mare, masline mărunte și mari, halva și rahat de Constantinopol, unt de lemn francez și oleu de in curat, țuică veritabilă, rum de Jamaica în 8 calități, ceaiu rusesc de Popoff în 15 calități, prăjituri pentru ceaiu, unsoare de nucă (Cocus), precum și alți articoli de brânză colonialilor și de ale băcăniei în sortiment bogat.

Toate apele minerale cunoscute, în special „Apa de Căciulata”, precum și apa „Hebe” de Sângeorgiu-român toate în calitate excelentă și proaspete cu **prețuri moderate**.

(73) 2—

Aviz.

☛ Să sprijinim arta română. ☛

Aduc la cunoștință on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutorul Prea Ven. Consistor din Sibiu, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în ulei fin, ca: Iconostase, orice icoane și mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru școli, praznicare, ori ce renoiri — tot felul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile cele mai favorabile. În timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baci,
pictor bisericesc.

(Agârbiciu—Sz. Egerbegy.)

(46) 59—

Aspirin-

(cunoscutul mijloc alinător de dureri) se substituie prin diverse preparate fără valoare. Ca să primiți produsul veritabil, cumpărați numai în forma Tablete de Aspirin în pachetarea originală conform desenului acesta, (un tub conține 20 tablete à 0,5 gr. preț K 1-20 cu timbru Aspirin.

(3)

(413) 4—6

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană în Sibiu**

Din carnetul unui dascăl.

Studii și articole

de

Ion Mateiu.

Preț cor. 1-50 + porto 20 fil.

„BIBLIOTECA ȘAGUNA”

REDACTATĂ DE **Dr. I. LUPAȘ, SĂLIȘTE**

A apărut și se află de vânzare la

Librăria arhidiecezană, în Sibiu

Nr. 1.

Însemnătatea bisericii

Nr. 2.

Despre pocăință

Nr. 3.

La ziua sf. Andrei

Nr. 4—5.

Temeliile traiului nostru

Nr. 6—7.

Sfânta Scriptură
în limba românească

de

Dr. I. Lupaș.

Preț la 10 fil. + porto 5 fil.

„NOIANA”,

cassă de economii, soc. pe acțiuni în Noul-Român (Oláhufalu).

Convocare.

Domnii acționari ai cassei de economii „Noiana”, societate pe acțiuni în Noul-Român (Oláhufalu) prin aceasta se convoacă la

a VI-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Noul-Român, la 31 Martie stil nou 1913, la 9 ore a. m. în localitatea societății.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Constituirea adunării generale.
2. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere, și aprobarea bilanțului pro 1912.
3. Distribuirea profitului curat, conform bilanțului.
4. Alegerea unui membru în comitetul de supraveghiere.

Acei domni acționari, cari voesc a participa la această adunare generală, în persoană, sau prin plenipotențiați sunt rugați a depune, — conform §-ului 17 din statute, — acțiunile scrise pe numele lor, precum și actul de plenipotență, cel puțin cu o zi înainte de ținerea adunării, la cassa societății, — pe lângă revers.

(74) 1—1

Direcțiunea.**Contul bilanț cu 31 Decembrie 1912.**

Active—Vagyon.	Mérleg számla 1912 dec. hó 31-én.		Passive—Teher.		
	K	f	K f		
Cassa în numărar — Pénztár készlet	1,416	73	Capital societar — Részvénytőke	42,000	—
Escont — Bank váltók	153,385	—	Fondul de rezervă — Tartalék alap	9,094	60
Credite hipotecare — Jelzálogos kölcsönök	7,640	—	Interese transitoare — Átmeneti kamatok	2,540	—
Debitori — Folyó számla	2,554	61	Dividende neridicate -- Fel nem vett osztalékok	112	—
Acții de bancă — Részvények	1,000	—	Creditori — Hitelezők	385	33
Mobiliar — Felszerelés	890	03	Depuneri — Betétek	75,593	92
10% amortiz. — 10% leírás	90	03	Reescompt — Visszeszámitolás	34,483	—
		800	Profit net — Tiszta nyereség	5,387	49
	167,596	34		167,596	34

Contul profit și pierdere.

Șeite—Kiadás.	Nyereség és veszteség számla.		Intrate—Bevételek.	
	K	f	K	f
Interese la dep. — Betéti kam.	4,210	90	Interese — Kamatok:	
Interese la reescont — Visszeszámitolási kamatok	2,557	20	dela cambii escontate — lezámitolási váltók után	13,356 24
Spese de birou — Irodai költségek	578	69	dela credite hipotecare — Jelzálogos kölcsönök után	352 70
Marce de prezentă — Jelenléti díjak	223	00	Provizioni — Jutalékok	2,542 68
Chirie — Házbér	100	—		
Salare — Fizetések	1,200	—		
Porto postal — Posta díj	97	98		
Contribuțiune — Adó	1,384	63		
Competințe de timbru — Illetékek	421	10		
Amortizare 10% din mobiliar — 10% felszerelési törlesztés		90 03		
Profit net — Tiszta nyereség	5,387	49		
	16,251	62		16,251 62

Noul-Român, la 31 Decembrie 1912. — Oláhufalu, 1912. december hó 31-én.

Membrii direcțiunii: — Igazgatósági tagok:

Aurelian Negruțiu m. p., preș. **Alexandru Bugner** m. p. **Maximilian Budac** m. p.
Lazar Cocos m. p. **Ioan Giurca** m. p. **Aurel Oprean** m. p. **Lesmann Arnold** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le am aflat în deplină consonanță cu registrele institutului. — Alulirt felügyelő bizottság jelen mérleg-számlákat megvizsgálta és az intézet könyveivel teljes összhangzásba és rendben találta.

Membrii comitetului de supraveghiere: — Felügyelő bizottsági tagok:

Ioan Pop David m. p., preș. **Ioan Holerga** m. p. **Dr. George Moldovan** m. p.
Vasile Aron m. p. **Nicolae Balu** m. p. **Lesmann Mór** m. p.
Iosif Oncioiu m. p., revizor expert al „Solidarității”.

(2) 12—

Am onoare a înștiința onoratul public, că din 15 Martie a. c. voi pune în circulațiune o bere nouă sub marca

„Siebenbürger Urbräu”

(Vechea bere transilvană)

care poate concura cu oricare bere externă și corespunde gustului cel mai distins.

Se află de vânzare în toate birturile și prăvăliile unde se vor vedea placatele mele cu inscripția: „**Siebenbürger Urbräu**”.

Cu stimă: **Rudolf Habermann**
proprietarul fabricii de bere,
Sibiu — Nagyszeben.

(71) 2—20

Siebenbürger**Urbräu****Siebenbürger****Urbräu**